

УДК 336.711

Л. Сегеда

(Тернопільський державний економічний університет)

ЕФЕКТИВНІСТЬ ГРОШОВО-КРЕДИТНОЇ ПОЛІТИКИ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі розвитку економіки України грошово-кредитна політика центрального банку відіграє одну з ключових ролей у системі регулювання економічних відносин, так як саме вона визначальним чином впливає на такі важливі макроекономічні параметри як обсяг грошової маси (один із головних об'єктів грошово-кредитного регулювання), величина емісії центрального банку та рівень облікової ставки. Регулятивні монетарні канали формують один із найефективніших механізмів, що має безпосередній вплив на динаміку основних показників розвитку економіки і чим в кінцевому результаті забезпечується певний рівень суспільних потреб.

Обсяги та динаміка грошової маси, які суттєво впливають на процес суспільного відтворення, регулюються центральним банком за допомогою грошової емісії. Однак, якщо в економічно розвинутих країнах обсяги грошової маси традиційно збільшуються за рахунок ефекту мультиплікації, то в Україні ж протягом тривалого періоду гроші вливаються в економіку переважно шляхом купівлі валюти в експортерів, а головним каналом випуску готівки в обіг є валютний ринок. Слід зазначити, що така практика обумовлена безперечним домінуванням Національного банку на міжбанківському валютному ринку та пов'язана зі специфікою його валютно-курсової політики. У довгостроковій перспективі, за умови поступового переходу до таргетування інфляції, частка грошової емісії через канали валютного ринку повинна скорочуватись, так як це може становити загрозу загострення інфляційних процесів.

На сьогодні, коли рівень концентрації коштів домашніх господарств у банківських установах неспинно зростає, що є безперечним свідченням зростання довіри населення до банківської системи і є запорукою стабільного поповнення додаткових банківських ресурсів, постає проблема об'єктивного і прозорого роз'яснення та інформування широкого кола суб'єктів ринку про грошову емісію, її тенденції та інтенсивність, адже така інформація відчутно впливає на економічні очікування (здебільшого домашніх господарств) і повинна нейтралізувати негативні психологічні наслідки від минулих кризових явищ, що мали місце у перші роки незалежності.

Важливим та дієвим інструментом грошово-кредитної політики повинна стати облікова ставка Національного банку, зміни якої на сьогодні майже не позначаються на поведінці економічних агентів. Потрібно відзначити, що вітчизняні банки видають кредити практично цілком за рахунок коштів, залучених ними від економічних суб'єктів, при цьому кошти держави та центрального банку суттєвого впливу на сукупний баланс банківської системи ще не мають. Отже, облікову ставку та ставку рефінансування, встановлену НБУ ще рано сприймати як повноцінний діючий канал трансмісії. Проте, ознаками, які сигналізують про певні зміни, можна вважати кризу ліквідності наприкінці листопада – на початку грудня 2003 року та під час президентських виборів 2004 року, коли вітчизняні банки відчули залежність від грошово-кредитної політики НБУ безпосередньо і різко. Вочевидь, слід очікувати підвищення чутливості банківської системи до грошово-кредитної політики Національного банку та зростання інтересу банків до транспарентності діяльності центрального банку країни. Адже важливим фактором ефективності грошово-кредитної політики є наявність розвинутого банківського сектору, оскільки він є одним із основних провідників у трансмісійному механізмі, забезпечуючи зв'язок між змінами у монетарній сфері та станом реальної економіки.